

Akte, göökte jallh jienebh gielh ?

-Ett, to eller flere språk?

Maanaj guektiengiieldh evtiedimmien bijre, uvtemes saemien gielh

Om barns tospråklige utvikling med hovedvekt på samisk språk

Min mor
snakker samisk

Manne
maahtam dovne
noerhtesaemien
jih jaarjlsaemien

Mov aehtjie
saemeste

Jeg snakker
norsk
og samisk

*“Saemiengielem maanese vedtedh akte dejstie stöörernes
vadtesistie maam datne eejhteginie/æliealmetjinie
dov maanese maahat vedtedh.”*

*“Å overføre samisk språk til barnet er en av de
største gavene du som foreldre/foresatte
kan gi ditt barn.”*

Gaaltijh / Kilder:

Giella siellan / Språk i vuggegave

Høigård A. /Mjør I./Hoel T: Aamhtesegærjetje. Gielebyjresken jñh gieleskreejreh-timmien bijre maanagiertesne / Temahefte om språkmiljø og språkstimulering i barnehagen. Kunnskapsdepartementet 2009

Koss, M.M/Platou, F.S: FORELDRE som ressurs i språkutvikling og STIMULERING. Bredtvet kompetansesenter 2011

Valvatne H./Sandvik M: Barn, språk og kultur. Cappelen 2007

Øzerk K./Juuso R: Pedagogalaš jurddagirji guovttegielalaš mánáidgárdiidde / Pedagogisk idebok for tospråklige barnehager. Sámi oahpahusráđđi / Samisk utdanningsråd 1999

TJAALEGE GUEKTIENGIELEVOETEN BÏJRE

Saemien Lohkemejarng e jïh Statped noerhte aavoedieh ihke maehtieh daam tjaalegem bæjhkoeh tidh gaajhkesidie mah utnieh guektiengieleldh evtiedimmie maanaj luvnie lea vihkele. Tjaalege fokusem åtna saemien gielese jïh saemien-daaroen/ daaroen-saemien guektiengieleldh evtiedæmman.

Saemien lea akte unnebelåhkoegie le mij dårjoem daarpesje vaarjelæmman jïh evtiedæmman. Dihte vihkielommes gieleevtiedimmie maanagiertenaalterisnie. Maehtedh soptsestidh lea öövre daerpies kommunikasjovnen jïh ektiebarkoen gaavhtan. Gosse eejhtegh ovmesse gie l utnieh dah jueriedisnie sjiddieh mah gie l dah edtjeh maanide soptsestidh. Geerve almetjh aktem vihkeles rållem utnieh maanaj gieleevtiedimmesne. Maanah maehtieh jienebh gie l h lieredh jis nuepiem åadtjoeh jienebh gie l h soptsestidh. Nuhtjede gaajhkh nuepieh gie line ståakedidh. Akte ræjhkoesvoete dovne saemien jïh daaroen maehtedh.

BROSJYRE OM TOSPRÅKLIGHET

Nasjonalt senter for samisk i opplæringa og Statped nord er glad for å kunne gi denne brosjyren til alle som er opptatt av tospråklig utvikling hos barn. Brosjyren har fokus på samisk språk og samisk-norsk/norsk-samisk tospråklig utvikling hos barn.

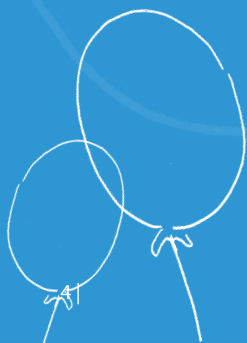
Samisk er et minoritetsspråk som behøver støtte til å bevares og utvikles. Den grunnleggende språkutviklingen skjer i barnehagealderen. Å kunne bruke språk er helt nødvendig i kommunikasjon og samspill med andre. Når foreldre har ulike morsmål kan det oppstå usikkerhet om de skal snakke ulike språk med barna. Voksne har en viktig rolle i barns språkutvikling. Barn har stor kapasitet for å lære flere språk dersom de får mulighet til å bruke språkene. Ta derfor vare på alle mulighetene for lek med språk i denne alderen. Det er en rikdom å kunne både samisk og norsk språk .

JIENE BH GIELH – AKTE RÆJHKOESVOETE!

- Gielh leah mijjen identiteete j̄ih mijjen maadtoeh, j̄ih vihkeles d̄irregh kommunikasjonnesne.
- Aktene guektiengieleldh evtiedimmesne ḡaabpegh gielh evtiesuvvieh, j̄ih sinsitniem d̄aarjoehtidh.
- Gosse jienebh gielh maehtieh, dellie aaj aelhkebe orre gielh l̄ieredh.
- Dah mah jienebh gielh maehtieh, jienebem utnieh veeljedh gosse edtjeh ööhpehtimmie j̄ih barkoeh gaavnedh.
- Seabradahke almetjh daarpesje mah dovne saemien j̄ih daaroen maehtieh, j̄ih aaj jeatjah gielh.

FLERE SPRÅK – EN BERIKELSE

- Språk er en del av vår identitet og våre røtter, og er det viktigste redskapet i kommunikasjon
- Ved tospråklig utvikling vil begge språkene bli utviklet, og støtte hverandre
- Jo flere språk en kan, jo lettere blir det å lære nye språk
- De som kan flere språk får større valgfrihet i forhold til utdanning og jobb
- Samfunnet har behov for både samisktalende og norskstalende, og andre språk

JIENEBH GÏELH – GÅEREDE!

- Aaltere 0-5 jaepieh lea maanan bööremes aaltere gielh lieredh. Dannasinie lea vihkeles dam boelhkem nuhtedh, jïh ietnien-gïelem soptsestidh dehtie biejjeste maana reakasávva.
- Eejhtegh byöroeh ávtelen maana reakasovveme eajhnadovvedh magkerem giellem dah edtjieh nuhtedh, guktie giële lea stïeresne joe reakadimien ávtelen. Maanah sijhtieh gielide almetjidie ektiedidh jïh maehtieh gieli gaskem målsodh.
- Gaajhkh maanah maehtieh göökte jallh jienebh gielh seamma tïjjen lieredh jis nuepiem áadtjoeh.

FLERE SPRÅK – ER MULIG!

- I alderen 0-5 år er barnet mest mottakelig for å lære språk. Derfor er det viktig å utnytte denne perioden, og snakke morsmålet allerede fra fødselen av
- Foreldre bør tidlig bestemme hvilket språk som skal snakkes med barnet slik at språket er etablert allerede før fødselen. Barn vil knytte språk til personer og klarer fint å skille mellom hvilket språk det skal snakke med hvem.
- Alle barn kan lære flere språk samtidig eller parallelt dersom det legges til rette for det.

GOSSE MAANAH JIENEBH GÏELH SOPTSESTIEH

Siejhme tjoeperrimmieh eejh tegi luvnie maeh tieh
årro dh:

- Maana maah ta gïelide pleent edh jih baakoeh
veaksahkommes gïeleste löönedh. Daate siejhme
jih men ij leah man guhkiem nemhtie sjædta.
- Maana maah ta guhkebem giehtelidh dam
reaktoe baakoem gaavnedh jallh dam fååtesidh
aktene gïelesne. Daate iemie juktie maana maah ta
ovmessieh dååjrehtimmieh fierhtene gïelesne.
- Gosse maana orre gïelem leara, maah ta aktem
sjeavohts boelhkem dennie mieresne.

NÅR BARN SNAKKER FLERE SPRÅK

Kan vanlige bekymringer hos foreldre kan være at:

- Barnet kan blande språkene og låne ord fra det
sterkeste språket. Dette er normalt og forbigående.
- Barnet kan bruke mer tid på å finne det rette ordet
eller mangle det på ett av språkene. Dette er naturlig
da barnet vil kunne ha ulike erfaringer på hvert av
språkene.
- Når barnet lærer et nytt språk, kan det ha en
stille periode av varierende lengde.

“Viehkine gieleskreejrehtimmeste, maana
maahta siejhme giele-maehtelesvoeth
gåabpegen gielesne.”

“Ved god språkstimulering vil barnet etter
hvert få normale språk-ferdigheter
i begge språk”

JIENEBELÅHKOEGIELE LEA JEATJAH GOH EEJHTEGI GIËLH – MIJ DELLIE?

- Akten hijven evtiedimmie ietnien-giëlen tjirrh maana bööremeslaakan dam mubpien giëlem leara.
Jis datne dov ietnien-giëlem maanine soptsesth, sijnth hijven giëlemaalline årrodh, jih dan tjirrh hoksedh maana aktem jearsoes vâaromem åådtje gosse edtja orre giëlem lieredh.
- Ietniengïele/ vaajmoegïele lea vihkielommes gosse dov maana soelkehtassem jih bihkedimmiem daarpesje. Aelhkemes maanese jijtse domtesi bijre soptsestidh jis åådtje dam giëlem nuhtjedh maam bööremes maahta.

HVIS MAJORITETSSPRÅKET ER ET ANNET ENN FORELDRENES SPRÅK – HVA DA?

- Gjennom et godt utviklet morsmål lærer barnet best det andre språket. Dersom du snakker ditt morsmål med barnet, vil du være en god språkmodell, og gjennom det sikre barnet et trygt grunnlag for å lære et nytt språk.
- Morsmålet/Hjertespråket er viktigst når barnet ditt trenger trøst og veiledning. Det er enklest for barnet å gi uttrykk for sine følelser på det språket det behersker best.

JIENE BH GÏELH LÏEREDH- NOV AMMA GÅAREDE !

- Gaajkhk gïelh leah seamma v aroemisnie bigkeme, dan  vteste g erede jienebh gïelh l eredh.
- Gïelh evtiedieh maanan j jtse nuepijste, gïelh loevts ejresne evtiesuvvieh, men ij seamma driektesne. Ij daate leah seamma goh g eletsagkesh.
- Maanah g eletsagesigujmie seamma tsagkesh g abpegen g eline utnieh. Gaajkhk maanah maehtieh gellie gïelh l eredh.
- Maanah gïelh bööremes l erieh st  akedimmesne j h ektiedahkosne mubpiejgujmie. Maanah mej leah g eletsagkesh aktem hijven sjiehteladtme byjresem daarpesjeh juktie d arjoem åadtjodh akten hijven g eleevtied emman.

L ERE FLERE SPRÅK - FULLT MULIG!

- Alle språk bygger på et felles fundament, derfor er det fullt mulig   l ere flere språk.
- Språkene utvikles ut fra barnets egne forutsetninger, språkene utvikles parallelt, men ikke nødvendigvis i samme tempo. Dette må ikke forveksles med språkvansker.
- Barn med språkvansker har ofte samme vansker på begge språkene. Alle barn kan l ere mange språk.
- Språk l eres best i lek og samhandling med andre. Barn med språkvansker trenger et godt tilrettelagt miljø med støtte til   utvikle en god språkutvikling.

GUEKTIEN -JÏH JIENEBEGÏELEN EVTIEDIMMIE- MIJ DAERPIES

- Stååkedimmie mubpiej maanajgumie lea vihkeles, joekoen akten hijven gïeleskreejrehtimmien gaavhtan.
- Maana tjuara nuepiem åadtjodh gåabpatjahkh gïelh eadtjohke-laakan nuhtjedh. Nuhtjh nuepiem lihkemes fuelhkesne, krannaj jih voelpi luvnie, jih minnh guessine saemiengïeleldh byjresidie juktie dåarjoem åadtjodh saemiengïeleldh evtiedæmman.
- Soptsesth jih nuhtjh gïelem. Jiehtieh baakojde disse maam vuejnieh jih dååjroeh, vedtieh maanese baakoeh jih diejvesh, soptsesth jienem maanine.
- Jiehtieh mubpesth maam maana jeahta, vijredh raajesidie jih lissesth dejtie baakojde mah fååtesieh j.n.v.
- Lohkh saemien maanese.
- Vuartesjh saemien maana-TV: jih nuhtjh jeatjah digi-taale meedijah saemien gïeline.
- Vaaksjoeh saemiengïeleldh almetjh.

TO- OG FLERSPRÅKLIG UTVIKLING – HVA MÅ TIL?

- Lek med andre barn er viktig på alle områder, spesielt for god språkstimulering.
- Barnet må få muligheter til å bruke begge språkene aktivt. Utnytt mulighetene i nær familie, hos naboer og venner, og oppsøk samiskspråklige miljøer for å støtte samiskspråklig utvikling.
- Bruk språket aktivt. Sett ord på det dere opplever, gi barnet ord- og begrepsutvikling, og vær i gode dialoger med barnet.
- Gjenta gjerne det barnet sier, og utvid ytringene ved å fylle inn manglende ord o.l.
- Foreldre og andre nærpersioner må vise med ord og handling at begge språkene er like verdifulle. Bruk alle språk aktivt, og vær bevisst på språkstimulering.
- Les for barnet på samisk.
- Se på samisk barne-TV og bruk andre digitale medier med samisk språk.
- Besøk samisktalende.

báetedh!

VIELIE BÏEVNESH ÅADTJOEH DAESNIE:

- **Healoeskiemtjesåjhtere**
- **Maanagierte**
- **PP-Dienesje**
- **Saemien eejhtegeviermie /Jeatjah eejhtegh**
- **Statped Noerhte**
- **Saemien lohkemejarng**
- **Saemiedigkie gielekampanjem "Saemesth maanine". Veiledningshefte "Språkvalg er viktig"**

MER INFORMASJON FÅR DU HOS:

- Helsesykepleier
- Barnehagen
- PP-tjenesten
- Samisk foreldrenettverk / Andre foreldre
- Statped Nord
- Nasjonalt senter for samisk i opplæringa
- Veiledningshefte "Språkvalg er viktig!
Sametingets språkkampanje "Snakk samisk med barnet"

SAEMIEN LOHKEMEJARNGE
NASJONALT SENTER FOR SAMISK I OPPLÆRINGA

DAAH MAH TJAALEGEM DORJEME/ BROSJYREN ER UTARBEIDET AV:

Saemien lohkeamejarnge / Sámi lohanguovddáš / Sáme lǎhkámguovdásj /
Nasjonalt senter for samisk i opplæringa

www.lohkanguovddas.no

Noerhte Statped / Statped Nord SEAD –

Sáme sierrapedagogalaj doarjja / Samisk spesialpedagogisk støtte

www.statped.no

Manne
maahtam dovne
noerhtesaemien
jih áarjelsaemien

Jeg snakker
norsk
og samisk

Min mor
snakker samisk

Mov aehtjie
saemeste

